

Rósa en Björk

Van Satu Rämö verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Hildur

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Satu Rämö

Rósa en Björk

Vertaald uit het Fins door
Annemarie Raas

Ambo|Anthos
Amsterdam

This book has been published with the financial support of
FILI - Finnish Literature Exchange

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

ISBN 978 90 263 6739 7

© 2023 Satu Rämö ja wsoy

First published in Finnish with the original title
Rósa & Björk by Werner Söderström Ltd (wsoy), Helsinki.

Published in the Dutch language by arrangement
with Bonnier Rights Finland

© 2024 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Annemarie Raas

Oorspronkelijke titel *Rósa & Björk*

Oorspronkelijke uitgever wsoy

Omslagontwerp Margo Togni,

naar een ontwerp van Ville Laihonon

Omslagillustratie © unsplash.com

Foto auteur © Björgvin Hilmarsson

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Aan het eind van mijn reis vind ik jou.

Jou, van wie ik zoveel hou.

Ik ben thuisgekomen.

Ik ben thuisgekomen.

Tekst van het lied *Ég er kominn heim*
van Jón Sigurðsson (1960)

1

1994, Ísafjörður

De grote natte sneeuwvlokken landden steeds sneller op de voorruit van de auto, als grote vliegen die geplet werden. Het was november, de winter begon. Als je naar je werk ging, was het donker; als je van je werk vertrok, was het donker. De zon kwam voor een paar uur op aan de noordelijke hemel maar steeg niet boven de bergen rond het dorp uit. De dorpingen brachten de hele winter in de schaduw door.

De man klemde zijn kaken op elkaar en kneep hard in het stuur. Hij besepte dat hij vreselijk te laat was. Zijn auto was een uur geleden vast komen te zitten in de sneeuw en het had tijd gekost om weer los te raken. Hij liep achter op zijn schema.

Hij reed veel te langzaam maar durfde geen vaart te meerderen. Het was glad en hij had nog geen winterbanden onder de auto laten zetten. Als hij sneller reed, liep hij het risico van de weg te raken en dan zou alles de mist ingaan.

Hij had hier niet moeten zijn vandaag, had niet in deze toestand verzeild moeten raken. Hij baalde ervan dat hij ermee had ingestemd, maar veel keus had hij niet. Een man als hij – ongeschoold, eenzaam – werd door niemand in vaste dienst aangenomen. De favoriete uitspraak van wijlen zijn oma was

dat je niet midden in het spel de kaarten mocht vervangen; je moest spelen met dat wat je was toebedeeld. Oma was al jong weduwe geworden en had in haar eentje voor haar kinderschaar gezorgd, de koeien gemolken en kabeljauw gepekeld. Ze had hard moeten werken voor haar geld. En dat gold ook voor hem. Hij moest zich tevredenstellen met losse klusjes. Legale en clandestiene. Voor de laatstgenoemde kreeg je meer geld, en dat had hij nodig. Karweitjes als dit leverden flink wat op.

Hij trok de mouw van zijn witte trui op en wierp een blik op zijn horloge. Het was vier uur, maar de sneeuwbus die vanaf zee was komen opzetten hing intussen al boven het dorp. Goddomme nog aan toe. Volgens de weersverwachting had de storm pas later die avond moeten beginnen. Na de rotonde bleek de weg gelukkig schoongeveegd door een sneeuwplough. Hij besloot het risico te nemen en vaart te meerderen. Het leek alleen maar harder te gaan sneeuwen, maar de straatlantaarns langs de hoofdweg hielpen hem bij het navigeren.

Toen zag hij iets wat ook zijn laatste sprankje hoop deed vervliegen. De schoolbus. Die kwam hem tegemoet in de hoofdstraat van het dorp. Hij voelde een steek van teleurstelling: hij was te laat.

Op het volgende kruispunt sloeg hij links af en zette koers naar de straat waar hij woonde. Hij parkeerde de auto voor zijn huis, zette de motor af en dacht na.

Hij wreef over zijn voorhoofd, waarop zweetdruppels waren verschenen. Zijn litteken jeukte; dat deed het altijd wanneer hij zich ergerde. Hij krabde er een paar keer aan met de dikke nagel van zijn wijsvinger. Heerlijk. Met een diepe zucht ging hij door met krabben. Hij wist best dat hij dat beter niet kon doen, maar het gaf hem heel even zo'n fijn gevoel dat hij de verleiding niet kon weerstaan.

Toen besepte hij wat hem te doen stond. De schoolbus zou bij veel haltes stoppen; hij kon de bus inhalen en bij de juiste halte blijven wachten. Natuurlijk, dat zou hij doen.

Hij draaide net het contactsleuteltje om toen hij links van hem iets zag bewegen. De voordeur van zijn woning ging open. Hij keek die kant op en zag dat er twee kleine meisjes naar buiten kwamen. Ze bleven op de hoek van het huis staan, blijkbaar om iets te bespreken. Ze stonden voorovergebogen om zichzelf beter tegen de dwarrelende sneeuw te beschermen.

Waarom waren ze nog hier? De schoolbus was al vertrokken. Hij wreef weer over zijn litteken en dacht na. Misschien hadden ze de bus gemist. Hij ging overeind zitten maar startte de auto niet. Nog niet. Hij wilde geen aandacht trekken.

Hij bekeek de meisjes nog iets beter. Hun uiterlijk kwam overeen met de beschrijving die zijn opdrachtgever had verstrekt. Opdrachtgever. Zo noemde hij iedereen die tegen een vergoeding iets van hem wilde. De klus van vandaag had hem bevreed, maar het bedrag dat hem werd geboden was zo hoog dat hij alle twijfels had onderdrukt en het werk had aangenomen. Er zouden drie meisjes moeten zijn, maar hij zag er maar twee. Waar was het derde kind? Hij spiedde even in het rond maar zag niemand. Jammer dan. Hij zou hoe dan ook datgene doen wat hij had beloofd.

Twee kleine meisjes, het ene iets groter dan het andere. Wintermutsen van schapenvel, het kleinere meisje een winterjas met een bontkraag, het langere kind met een rode ponyrugzak. Ze stonden nog steeds te praten. Het kleinere meisje wees op haar schoenen en huilde. Het grotere kind pakte haar bij de schouders vast en fluisterde iets in haar oor.

Toen kwamen ze in beweging. Met korte, behoedzame passen liepen ze in de richting van de hoofdweg, met hun handen

hun gezicht beschermend tegen de snijdende sneeuwstorm.

De enige kant die ze op konden was weg uit de dorpskern. De man hield zijn blik op de twee voorovergebogen gestalten gericht. Hij startte de auto pas toen hij schatte dat ze ver genoeg weg waren. Ze keken geen enkele keer achterom terwijl ze achter elkaar aan in de berm liepen. De man liet de auto in beweging komen toen de meisjes in de bocht bij de kerk waren.

Het slechte weer had de mensen naar binnen gejaagd, hun huizen in. Niemand hield zich buiten op als het zulk weer was, tenzij het niet anders kon. Zodoende was er maar weinig verkeer op de weg. De man zag één tegenligger, een grijze auto die in de richting van het dorp ging, maar de wagen minderde niet eens vaart toen hij langs de meisjes reed.

Geweldig. Ronduit geweldig, mijmerde de man. De opdrachtgever zou tevreden zijn, hijzelf zou tevreden zijn. De klus zou geklaard worden, dus eind goed, al goed. Behalve, nou ja... hoe dat met de meisjes zat, wist hij niet. Hij wist niet wat hij van hen moest denken. Hij kende hen niet en de gedachtegang van de opdrachtgever kon hij ook niet volgen.

Hij begon schokkerig op het stuur te trommelen. Begrip was niet vereist bij dit soort klusjes. Daarom ging hij zich het hoofd niet breken over de vraag waarom de meisjes moesten worden weggebracht of waar ze terecht zouden komen. Hij zou doen wat hem was opgedragen en het restant van zijn loon ontvangen. Daarna zou hij alles vergeten, alsof het nooit had plaatsgevonden.

Er verstreken een paar minuten en heel even sneeuwde het minder hard. De man zette de ruitenwissers uit. Hij was content en liet zijn gedachten afdwalen naar het geld dat binnenkort zijn kant op zou komen. Wat hij allemaal niet kon doen met dat bedrag! Hij zou een aanbetaling kunnen doen voor een

eigen woning of een tijdje kunnen stoppen met de werkzaamheden buitenshuis, de losse karweitjes aan anderen overlaten en eens gewoon van het leven genieten. Er kwam een tevreden glimlach op zijn misvormde gezicht.

De man stuurde de auto de berm in en kwam tot stilstand. Hij wachtte af wat de meisjes gingen doen. De grootste van de twee pakte opnieuw de hand van de kleinere vast. Ze versnelde hun pas.

De man glimlachte tevreden toen hij besepte waar ze naartoe gingen. Ze probeerden niet via de autoweg over de hoogvlakte naar huis te lopen maar gingen in plaats daarvan de nieuwe tunnel in, die drie dorpen met elkaar verbond. De weg door de berg was nog niet geopend voor autoverkeer, maar alle dorpsbewoners wisten dat de boorwerkzaamheden waren afgerond. Het was al mogelijk om door de tunnel heen te lopen.

Het leek weer harder te gaan sneeuwen. Het was laat in middag en er was nog maar weinig daglicht. Nog even en dan zou het buiten net zo donker zijn als in de tunnel. De man glimlachte content en krabde weer aan zijn litteken. Het plan van de meisjes kwam hem bijzonder goed uit. In de tunnel was verder niemand, niemand zou getuige zijn van wat er ging gebeuren.

De man hield een paar honderd meter afstand tot de meisjes. Stap voor stap kwamen ze dichterbij de tunnel. Het laatste wat hij van hen zag was de rode rugzak met het ponyplaatje op de rug van het grotere kind. Daarna verdwenen ze.

Hij wierp nog snel een blik om zich heen. Er was nergens beweging te zien; geen mensen, geen auto's. Hij werd omgeven door de middagschemering, die van minuut tot minuut compacter werd. In de gele plastic tassen op de achterbank zaten de kleren die de opdrachtgever had verlangd en een paar knuffel-

dieren. Hij streek nog een laatste maal met zijn wijsvinger over het litteken, lang en genotvol. Toen trapte hij op het gaspedaal. De auto verdween in de monding van de tunnel.

2

Zomer 2008, Ísafjörður

Het jasje van zijn kostuum zat onberispelijk, hoewel de lange man vanwege de lage stoel gedwongen was voorovergebogen te zitten. Hij begreep niet waarom mensen van die oncomfortabele Deense designstoelen in hun huis neerzetten. Hij probeerde zijn benen onder de tafel te strekken. De cognackleurige meubels waren wat hem betreft niet echt mooi, maar ze pasten wel bij het minimalistische Scandinavische interieur. Eén stoel kostte vast meer dan de maandhuur van een eenkamerwoning in het centrum van Reykjavík.

Je zou denken dat je voor dat geld een stoel kon krijgen waarin je lekker zat, maar helaas. Hij duwde de stoel een eindje van de eettafel af, rechtte zijn rug en sloeg zijn rechterbeen over het andere.

‘Deze stoelen zijn echt vreselijk,’ zei een bebrilde man terwijl hij koffie inschonk. Hij vertelde dat hij niet van de inrichtingsmaak van zijn vrouw hield maar geleerd had die te tolereren. ‘De vrede blijft bewaard als ze hier in huis mag doen wat ze wil. En als mijn echtgenote goedgeluimd is, kan ik mezelf ook bepaalde vrijheden gunnen.’ De bebrilde man knip-oogde veelbetekenend en zette de chroomkleurige koffiepote terug op de basis.

De lange man schonk hem een begripvol lachje en strekte zich uit naar de koffieroom die op tafel stond. Op het werk gebruikten de verpleegkundigen altijd die stinkende magere melk uit de koelkast in de koffiekamer. Hij roerde met het zilveren lepeltje, nam een slok en sloot heel even zijn ogen. De volle room accentueerde de diepe smaak van de donker gebrande koffie. Nu, op dit moment, leek het leven perfect.

Het leven leek zijn oude vriend ook goedgezind te zijn geweest. Het huis was schitterend, het was zeker een paar honderd vierkante meter groot en er viel veel licht binnen. De tuin lag er goedverzorgd bij, in de achtertuin bruisde zo te zien een fontein. Aan de muren hing moderne Scandinavische kunst, en de van nieuwheid glimmende keukenapparaten konden zo uit een inrichtingstijdschrift komen.

‘Mooi huis. Ik ben hier nog niet eerder geweest,’ zei hij.

‘We zijn hier een paar jaar geleden naartoe verhuisd. We hadden meer ruimte nodig,’ zei de bebrilde man; hij ging aan de andere kant van de tafel zitten en schoof de selectie bonbons die op tafel stond naar zijn vriend toe.

‘Hier, Belgische chocola. Tijdens een zakenreis heb ik een geweldige chocolatier ontdekt in Brugge. We laten deze bonbons soms ook thuis bezorgen.’ De bebrilde man stak er een in zijn mond en er kwam een mysterieuze glimlach op zijn gezicht. ‘Die vrouw is me er trouwens wel eentje,’ zei hij terwijl hij zijn handen voor zijn borstkas hield en een veelzeggende roterende beweging maakte. ‘De voordeeltjes voor vaste klanten zijn van dien aard dat ik er regelmatig even binnenwip om souvenirs te kopen.’

De lange man barstte hoofdschuddend in lachen uit. ‘God-alle machtig, je bent echt geen steek veranderd in al die jaren.’

‘Waarom zou ik? Iets wat goed is moet je niet veranderen,’ zei de man met de bril, en hij pakte nog een bonbon van het schaalpje.

Ze zaten een tijdje zwijgend bij de tafel en richtten hun aandacht op de chocola. Toen ging de lange man opnieuw ver-zitten. Hij had niet veel tijd, over een halfuur moest hij weer patiënten ontvangen. De doodsaaie middagdiensten vielen deze week hem te beurt. Kinderen met oorpijn, boeren die een trap van een paard hadden gekregen, bloeddrukmetingen en herhalingsrecepten uitschrijven. De privékliniek in Reykjavík was zijn broodwinning, maar om zijn door de staat toegekende licentie te behouden moest hij van tijd tot tijd ook in de publieke sector diensten draaien. Het liefst deed hij dat op het platteland, omdat daar meer voor werd betaald.

‘Vertel eens, waarom wilde je midden op een drukke werkdag koffiedrinken?’

De man tegenover hem zette zijn bril af, wreef met zijn wijsvinger en duim over zijn oogleden en zette de bril toen weer op. Hij strekte zich uit om een blauwe ordner uit de hoekkast naast hem te pakken en legde die voor zich op tafel. ‘Deze map bevat een briefje met een naam erop. Deze persoon is bij jou op consult geweest, maar de papieren zijn per ongeluk verdwenen.’ De man schoof de ordner naar de overkant van de tafel en keek zijn vriend indringend aan. Hij zette zijn woorden kracht bij door driemaal met zijn wijsvinger op de map te tikken. ‘Heb je het begrepen? Verdwenen. Dat is vervelend, maar zulke dingen gebeuren nu eenmaal.’

De lange man weifelde even maar pakte de ordner toen toch op. Hij maakte de elastiekjes op de hoeken los en sloeg de map open. Toen hij de naam op het ruitjespapier zag, schrok hij. Uiteraard kon hij zich die zaak herinneren; het ging om een bij-

zonder gruwelijk voorval. Hij kon het niet maken om te doen wat er van hem verlangd werd...

De man met de bril schraapte zijn keel en verhief zijn stem een beetje. 'Ik merk dat je twijfelt, maar dat hoeft niet. De kwestie is niet zo ernstig als je op het eerste gezicht zou denken. Uiteindelijk gaat het slechts om een klein detail. Dat is zo geregeld.'

De map voelde klam aan, de lange man kreeg een pijnscheut in zijn maag. Hij begon misselijk te worden. Dat kwam vast door de room in de koffie. Hij legde de map weer neer.

'Het is simpel. De papieren verdwijnen en jij krijgt dat perceel waar je al zo lang op aast. Ik regel dat de gemeenteraad daar volgende week over stemt,' liet de bebrilde man vastberaden weten, en hij liet zijn hoofd op zijn gevouwen handen rusten.

Dat perceel. De lange man probeerde al heel lang een lap gemeentegrond te kopen. Hij had een ongelofelijk lucratief businessidee waarvoor hij internationale financiers had weten te strikken. Al het voorbereidende werk was klaar. Het enige wat hij nog nodig had om te kunnen beginnen was dat perceel, daarna kon niets verhinderen dat het geld zou binnenstromen.

Een visverwerkingsbedrijf was zijn route naar rijkdom. Hij wilde niet de rest van zijn leven aan de lichamen van vreemden zitten en hun klaagzangen aanhoren. Het maandsalaris was goed, dat kon hij niet ontkennen, maar echte mogelijkheden om rijk te worden had je als arts niet. Een verwerkingsbedrijf voor kweekzalm was van een heel andere orde. Dat zou hem veel geld opleveren. Hij zou het bedrijf op poten zetten en het over een paar jaar aan Noorse investeerders verkopen, de voorlopige overeenkomsten waren al ondertekend. Op de lange termijn was hij van plan volledig te stoppen als arts en zich op

het zakenleven te richten. Hij wilde zijn horizon verruimen, wilde weg van dit armzalige eiland. Het visverwerkingsbedrijf speelde een belangrijke rol in dat plan.

Hij pakte de glazen kan die op tafel stond en schonk zichzelf een glas koud water in. Hij dwong zichzelf logisch na te denken. Hij moest nu stalen zenuwen hebben. *Zorg voor een goed plan, voer dat onbevreesd uit. Twijfel niet. Val aan wanneer de tegenpartij er niet op is voorbereid.* Die zinnen had hij in zijn favoriete boek gelezen, *De kunst van het oorlogvoeren* van Sun-Tzu. Precies zo zou hij te werk gaan, want alternatieven waren er niet.

Hij zette het lege glas neer, ging staan, schoof de ongemakkelijke stoel weer onder de tafel en pakte de map. Vervolgens stak hij zijn hand uit, om aan te geven dat ze een deal hadden.

3

Februari 2020, Reykjavík

Het lange haar van rechercheur Hildur Rúnarsdóttir zwiepte in de milde winterwind. Ze legde de handdoek opgevouwen naast haar rugzak en stak haar voeten in witte badslippers met het logo van een tankstation erop. Ze ontkwam er niet aan om schoeisel te dragen, omdat er soms glasscherven en andere troep op het strand lagen. Hildur liep over het witte zand langs de steiger. De aangelegde lagune aan de rechterkant van de steiger was verwarmd. Het water werd uit een hete bron omhooggepompt en vermengde zich met het zeewater, dat daardoor altijd warmer dan vijftien graden was. Ze liep langs de lagune naar de open zee, schopte haar badslippers uit en stapte het koude zeewater in.

Eerst voelden haar enkels koud aan, vervolgens haar knieën. De zanderige bodem masseerde de huid van haar voetzolen, wat prettig aanvoelde. Aan de overkant van de baai was Kópavogur te zien, een woonwijk met rijtjeshuizen. Toen het zeewater, dat hier ongeveer acht graden koud was, tot boven haar buikspieren was gekomen, liet ze zich in het water vallen en begon ze scheppende bewegingen te maken. Ze vond het jammer dat ze niet alleen was op het strand. De zee was voor

haar een plek om van de stilte te genieten.

Hoewel het nog niet eens echt voorjaar was, waren er verrassend veel mensen op het openbare badstrand. Veel mensen hadden zich de afgelopen jaren enthousiast op winterzwemmen gestort en dat was te merken. Het strand stond vol met zwemmers die neopreenpakken en -schoenen droegen; ze praatten luidruchtig met elkaar.

Hildur droeg geen speciale uitrusting wanneer ze in het koude water zwom. Tijdens het surfen had ze een wetsuit aan, maar zwemmen was van een andere orde. Je moest het koude water op je huid voelen. Wanneer de kou vanuit haar voetzolen haar buik en borstkas bereikte, begon haar hart trager te kloppen. Dat had een kalmerend effect.

Toen ze een meter of tweehonderd had gezwommen, hoorde ze dat iemand op de oever iets naar haar riep. Een gezette man van over de vijftig in een badjas van witte badstof had zijn handen als een trechter tegen zijn mond gezet en brulde haar toe: 'Je kunt beter niet zo ver de zee in gaan!'

Het ergerde Hildur dat ze werd onderbroken. Ze keek zijn kant op en zwaaide naar hem, stak haar duim op om aan te geven dat ze de situatie onder controle had. De zee was alles voor haar. De zee genas haar verdriet en hielp haar vreugde te vinden. Op zee kon ze in haar eentje strijden tegen iets waarvan ze het nooit zou winnen. Ze was ook dol op surfen. In Reykjavík was dat niet makkelijk, want hier vond je niet dezelfde soort golven en de lege stranden die je in de Westfjorden had, waar ze woonde.

Reykjavík kende ze nog uit haar studententijd. Ze had de politieschool doorlopen en was daarna een paar jaar in de hoofdstad gebleven om te werken. Toen de politie in haar geboortestreek een rechercheur had gezocht, en iemand om

leiding te geven aan de afdeling Dunbevolkte Regio's van de nationale politie-eenheid die belast was met het onderzoek naar vermiste kinderen, had ze gesolliciteerd. Ze had het prettig gevonden om terug te keren naar Ísafjörður, waar ze was geboren. De afgelopen tien jaar was haar leven aardig in balans geweest. Ze voelde dat ze thuishoorde tussen de steile bergen en de stormachtige zee. De natuurkrachten en de donkere winters waren voor veel mensen te veel van het goede, maar niet voor Hildur. Wat haar betreft boden ze duidelijkheid en rust. Ze vormden grenzen die haar verankerd hielden.

Het leven leek soms ondraaglijk. Wanneer ze dat gevoel weer eens kreeg, trok ze zich terug in haar eigen bubbel. Dan had ze het idee dat ze afgezonderd was van de rest van de wereld, en de benauwende druk binnen in haar groeide en hinderde haar ademhaling. Op zulke momenten wilde ze zich het liefst in het koude water van de woeste zee verstoppen.

De afgelopen maanden had ze maar een paar keer kans gezien te surfen, en dat was ongetwijfeld de reden dat ze de laatste tijd zo ontzettend gespannen was.

In januari was Hildur noodgedwongen voor enige tijd teruggekeerd naar Reykjavík. Tumi Jónasson, haar goede vriend en collega uit de tijd dat ze nog in Reykjavík werkte, had tijdens een politieactie een buiteling gemaakt en zijn knie verwond. Geschat werd dat hij twee maanden uit de running zou zijn. Hildur had beloofd voor hem in te vallen, omdat zijn vriendschap veel voor haar betekende en hij speciaal om haar had gevraagd. Hij had de leiding over de eenheid Vermiste Kinderen in Reykjavík.

Hildur had het niet naar haar zin in de stad. Ze werd doodmoe van het filerijden, het lawaai van de talloze bouwterreinen en de hoeveelheid werk die onophoudelijk op haar af kwam. Ze